

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5450-11

meddelad i Stockholm den 30 november 2012

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ställföreträdare:

BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 17 juni 2011 i mål nr 5392-10, se bilaga

SAKEN

Underhållsstöd

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

BB och CC är särskilt förordnade vårdnadshavare för AA. AA är folkbokförd hos BB och bor varannan vecka hos honom och varannan vecka hos CC. BB har

Dok.Id 127163

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

ansökt om underhållsstöd för AA. Försäkringskassan beslutade att inte bevilja underhållsstöd med motiveringen att underhållsstöd vid växelvis boende endast kan betalas ut till föräldrar. Förvaltningsrätten ansåg att AA har rätt till underhållsstöd även om hon bor varaktigt hos båda sina separerade särskilt förordnade vårdnadshavare. Även kammarrätten fann i det nu överklagade avgörandet att rätt till underhållsstöd föreligger på den grunden att de särskilt förordnade vårdnadshavarna vid växelvis boende ska jämföras med föräldrar i fråga om rätten till underhållsstöd.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens domar och fastställer Försäkringskassans beslut att inte bevilja underhållsstöd. Till stöd för sin talan anför Försäkringskassan bl.a. följande. För ett barn som har två särskilt förordnade vårdnadshavare finns rätt till underhållsstöd bara om barnet bor och är folkbokfört hos dem båda. Det saknas lagstöd att bevilja underhållsstöd vid växelvis boende i nu aktuellt fall.

AA bestrider bifall till överklagandet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Rättslig reglering

I 3 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd, USL, regleras tre situationer då ett barn har rätt till underhållsstöd. För rätt till underhållsstöd enligt paragrafens första stycke krävs bl.a. att föräldrarna inte bor tillsammans och att barnet varaktigt bor hos endast en förälder och är folkbokfört hos denne (boföräldern). Barnet har enligt andra stycket rätt till underhållsstöd när föräldrarna inte bor tillsammans och barnet bor varaktigt hos båda föräldrarna (växelvis boende) och är folkbokfört hos en av dem. Enligt tredje stycket har barnet rätt till underhålls-

Mål nr
5450-11

stöd om det varaktigt bor och är folkbokfört hos en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vad som i lagen sägs om boförälder gäller då den eller de särskilt förordnade vårdnadshavarna.

Lagen om underhållsstöd är upphävd, men är tillämplig i målet enligt 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken. Motsvarande bestämmelser finns nu i 17 kap. 3 och 4 §§ samt 18 kap. 2 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Frågan i målet

Frågan i målet är om ett barn, som bor varaktigt hos båda sina separerade särskilt förordnade vårdnadshavare men är folkbokfört hos endast en av dem, har rätt till underhållsstöd enligt 3 § USL.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Ett barn står vanligen under föräldrarnas vårdnad. Föräldrarna svarar för underhåll åt sina barn efter vad som är skäligt med hänsyn till barnens behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. Lagstiftningen om underhållsstöd kan sägas syfta till att skapa en ordning som innebär att det allmänna träder in och ger barn till särlevande föräldrar ett garanterat bidrag till sin försörjning, om barnet inte har möjlighet att direkt av den bidragsskyldige föräldern få ett underhåll av tillräcklig storlek.

I vissa situationer kan allmän domstol flytta över vårdnaden till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Av förarbetena till lagen om underhållsstöd framgår att även barn som bor hos särskilt förordnade vårdnadshavare bör garanteras ett visst underhåll genom att underhållsstöd kan lämnas till barnet. En särskilt förordnad vårdnadshavare är inte underhållsskyldig mot barnet utan försörjningsskyldigheten åvilar även i denna situation de biologiska föräldrarna. Den försörjningsgaranti som underhållsstödet innebär lämnas i förhållande till

Mål nr
5450-11

båda föräldrarna. Barnet får således dubbelt underhållsstöd, eventuellt med avdrag för vad föräldrarna betalar direkt till barnet (se prop. 1995/96:208 s. 35 och 82).

Bestämmelserna om underhållsstöd till särskilt förordnande vårdnadshavare i 3 § tredje stycket USL skulle visserligen kunna förstås på det sätt Försäkringskassan hävdar, nämligen att ett barn som har två särskilt förordnade vårdnadshavare har rätt till underhållsstöd bara om barnet bor och är folkbokfört hos dem båda.

Utformningen av bestämmelserna ger emellertid också utrymme för att anse att folkbokföring hos en särskilt förordnad vårdnadshavare är tillräckligt vid växelvis boende.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar, mot bakgrund av att regleringen syftar till att ge en försörjningsgaranti för barn vilkas föräldrar inte fullt ut kan sörja för deras underhåll, att det inte kan ha varit lagstiftarens avsikt att ett barn i nu aktuell situation skulle stå helt utan underhållsstöd. Bestämmelsen i 3 § tredje stycket USL ska därför förstås så, att AA har rätt till underhållsstöd. Av detta följer att även reglerna om återbetalningsskyldighet i 21 § USL blir tillämpliga mot barnets föräldrar. Det ankommer på Försäkringskassan att besluta om hur utbetalning av underhållsstödet ska ske.

Mats Melin

Karin Almgren

Lennart Hamberg

Erik Nymansson

Elisabeth Rynning

Emma Holm

Föredragande justitiesekreterare

Avd. I

Föredraget 2012-11-14